

Situationen i Turkiet och det spända läget mellan Turkiet och irakiska Kurdistan

av Jacob Johnson (v)

I

Interpellation 2007/08:63

den 19 oktober

Interpellation

2007/08:63

till utrikesminister Carl Bildt (m)

Turkiet söker medlemskap i EU. Närmandet till EU-medlemskap inleddes under Bülent Ecevit's tid som premiärminister och har intensifierats under AKP-regeringens tid under ledning av Erdogan som premiärminister och Gül som utrikesminister. Turkiet har genomfört ett antal reformer som avser att förbättra förhållandena när det gäller demokratiska och mänskliga rättigheter i landet samt situationen för de nationella minoriteterna som lever i Turkiet. Förändringar i lagstiftningen har skett, men när det gäller tillämpningen av dem finns åtskilligt mer att önska sig.

Dessa reformer är på intet sätt okontroversiella i Turkiet. Starka turknationalistiska krafter, dit militären kan räknas, är motståndare till de nya lagarna och till förslagen om ytterligare reformer. Särskilt kritisk är man till en förändring när det gäller behandlingen av den kurdiska minoritetens grundläggande fri- och rättigheter.

Kurderna i Turkiet är till överväldigande delen mycket positiva till ett EU-medlemskap – även PKK, som för en väpnad kamp mot den turkiska regeringen. Kriget mellan den turkiska staten och PKK har kostat omkring 10 000 militärer och poliser och mellan 30 000 – 50 000 kurder livet. Vid flera tillfällen har dock PKK utlyst ensidiga vapenstillestånd och krävt amnesti och dialog. De turkiska regeringarna har dock alltid avfärdat dessa inviter. De nationalistiska krafterna och militären har hela tiden varit motståndare till reformer som skulle förbättra kurdernas och andra minoriteters situation och helt oförsonlig när det gäller PKK.

Under en tid opererade PKK från Syrien, men tvingades lämna landet. I dag har man baser i norra Irak. Under de senaste decennierna har turkisk militär, vid ett 20-tal tillfällen, gått in i Irak för att angripa PKK:s baser. Under Saddam Hussein hade Turkiet ett avtal med Irak om att turkisk militär kunde gå in i området, bara man anmälde sitt intrång till den irakiska regeringen i förväg.

PKK:s gerillakrig mot den turkiska militären har under åren blossat upp med jämna mellanrum, men under långa perioder legat i träda. I sammanhanget bör det understrykas att endast en mindre del av den kurdiska befolkningen hyser sympatier för PKK och dess krigföring. Dessa sympatier har minskat med åren. De nationalistiska

krafternas och militärens hållning till kurdernas rättigheter har dock förblivit desamma. Man utnyttjar PKK:s gerillakrigföring som en förevändning för att förhindra en demokratisk utveckling och för att kurderna som etnisk minoritet i landet får sina rättigheter tillgodosedda. Den 6–7 oktober i år gick PKK till angrepp mot turkisk trupp och dödade 13 soldater, vilket kommit att användas som förevändning för att turkisk militär ska gå in i irakiska Kurdistan. Att turkisk militär dödat 12 bybor i samma område en kort tid dessförinnan har inte givits samma publicitet vare sig i turkiska eller europeiska medier.

Det kan synas märkligt att det EU-positiva PKK intensifierar sin krigföring när den turkiska regeringen lägger fram nya reformpaket som ska öka möjligheterna till ett EU-medlemskap. PKK har emellertid under många år betraktat den väpnade kampen som den enda framkomliga vägen när det gäller den kurdiska befolkningens rättigheter. När så den turkiska regeringen börjar lägga fram ett reformpaket som innebär förbättringar i fråga om mänskliga rättigheter, demokrati och etniska minoriteters rättigheter hotas organisationens existensberättigande. Andra vägar än de PKK anvisar ter sig framkomliga. När det till exempel visar sig att den parlamentariska vägen ter sig möjlig och att 22 kurdiska ledamöter kan forma en egen grupp i det turkiska parlamentet minskar trovärdigheten i PKK:s strategi. Ett sätt för PKK att öka sitt inflytande är att svara på den turkiska statens våld med våldsamma motangrepp eller motprovokationer, vilka avser att visa på den turkiska statens terroristiska karaktär. De nationalistiska krafterna och militären är inte sena att utnyttja tillfället att svara på provokationen på det sätt som PKK eftersträvat. Våldet trappas upp. Resultatet leder tveklöst till att den kurdiska befolkningen utsätts för ökat förtryck och än mer förföljelser. Omfattande mediekampanjer, med den stora tidningen Hurriyet i spetsen, drivs i dag i Turkiet riktade mot kurderna, mot PKK och för att Turkiet ska gå in i irakiska Kurdistan för att jaga PKK-anhängare.

Dessa kampanjer drabbar också den kurdiska parlamentsgruppen hårt. När de politiska spänningarna och förtrycket av kurderna ökar utgör de kurdiska parlamentsledamöterna inget undantag. De kan berövas sin immunitet och fängslas. Det har tidigare inträffat i fallet Leijla Zana. Det är inte omöjligt att det kan hända igen.

Huvudmotivet för ett turkiskt militärt intrång i irakiska Kurdistan är inte i första hand att utrota PKK. Självfallet kommer man att angripa PKK, men huvudsyftet med intrånget är främst att försvaga det regionala självstyret i irakiska Kurdistan, vars utveckling på många sätt varit lyckosam. De turknationalistiska krafterna ser utvecklingen i irakiska Kurdistan som en farlig inspiratör för kurderna i Turkiet.

Ett ingripande i irakiska Kurdistan skulle sannolikt bli blodigt. Hur skiljer man PKK-anhängare från andra kurder? I militära kampanjer som drivs av turknationalistiska militärer är risken mycket stor för ett urskillningslöst dödande.

I de kampanjer som drivits i Turkiet har den folkrättsliga aspekten av ett turkiskt militärt ingripande inte beaktats. I stället har man starkt betonat "kampen mot terrorismen". Detta innebär att den turkiska regeringen vänt på klacken och övergivit sin kritiska hållning till

USA, som medförde att man vägrade ställa upp i Irakkriget. Man har anammat samma vokabulär och tankesätt när det gäller irakiska Kurdistan som president Bush använt i frågan om Irak.

Det bör noteras att Kurdistans regionala regering aldrig uttalat ambitionen att bilda en kurdisk stat i norra Irak. Man håller på sin nationella självbestämmanderätt, men har förklarat att man vill se den gestaltad i form av ett federalt Irak. För turknationalisterna i Turkiet har detta dock varit utmaning nog.

Sverige bör som enskild stat och som medlem av EU aktivt arbeta för att förhindra att den turkiska staten bryter mot folkrätten och förhindra att den turkiska staten och PKK provocerar varandra och vrider upp våldsspiralen ytterligare ett varv. Ett turkiskt militärt ingripande i irakiska Kurdistan skulle sannolikt medföra omfattande blodspillan. Likaså måste den turkiska regeringen ta som sin uppgift att förhindra att spänningarna mellan turkar och kurder trappas upp. Förhållandet mellan Turkiet och regionalregeringen i irakiska Kurdistan måste normaliseras. Den turkiska regeringen måste medverka till en fredligare utveckling, dialog och försoning och just nu allra mest till besinning.

Jag vill fråga utrikesminister Carl Bildt:

Vad avser utrikesministern att göra för Sveriges del som enskild stat och inom EU för att förhindra att Turkiet begår ett folkrättsbrott genom att militärt ingripa i irakiska Kurdistan?

Vad avser utrikesministern att göra för Sveriges del som enskild stat och inom EU för att förhindra att de kurdiska parlamentsledamöternas immunitet hotas?

Vad avser utrikesministern att göra för Sveriges del som enskild stat och inom EU för att förhindra ökad polarisering mellan de turkiska och kurdiska folkgrupperna i Turkiet?

Vad avser utrikesministern att göra för Sveriges del som enskild stat och inom EU för att förhindra att Turkiet och PKK provocerar varandra så att våldet och krigföringen trappas upp?

Vad avser utrikesministern att göra för Sveriges del som enskild stat och inom EU för att förstärka möjligheterna till försoning och dialog mellan kurdiska organisationer och den turkiska regeringen?

Vad avser utrikesministern att göra för Sveriges del som enskild stat och inom EU för att de hinder, som ökade spänningar och krigföring innebär, när det gäller Turkiets möjligheter att utveckla mänskliga rättigheter, demokrati och förbättrade förhållanden för etniska minoriteter undanröjs?

Vad avser utrikesministern att göra för Sveriges del som enskild stat och inom EU för att verka för att de intensiva kampanjerna mot den kurdiska befolkningen och militära ingripanden i irakiska Kurdistan ersätts med en politik som närmar sig Europas ståndpunkter när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter?

Inkom:

2007-10-19

Sista

svarsdatum:

2007-11-02

Besvarad:

2007-10-26

[Läs debatten i protokoll 2007/08:17](#)

Sveriges		riksdag
100	12	Stockholm
Telefon: 08-786 40 00 (växel)		
Frågor	om	riksdagen
Telefon:	020-349	000
E-post: riksdagsinformation@riksdagen.se		